

Maa- ja metsätalous-
ministeriö

VILLISIKATYÖRYHMÄ

Villisikatyöryhmän päivitetty mietintö 2024

Villisikatyöryhmän päivitetty mietintö

Helmikuu 2024

Julkaisija: Maa- ja metsätalousministeriö

VN/28030/2020

Maa- ja metsätalousministeriölle

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 28.4.2022 villisikatyöryhmän VN/28030/2020. Työryhmän tavoitteena oli päivittää Suomen villisikakannan hoidon ja hallinnan linjaukset, erityisesti ottaen huomioon afrikkalaisen sikaruton (ASF) leviämisen estäminen. Työryhmän tehtävänä oli arvioida vuonna 2015 valmistuneen Villisikatyöryhmän mietinnön päivittämistarpeita (Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 2015:1). Selvittää edelleen tarkemmin Suomen villisikakannan tilannetta ja linjata toimenpiteet, joiden avulla kantaa hoidetaan ja sen tilannetta hallitaan metsätsylainsäädännön ja eläintautilainsäädännön nojalla, ottaen huomioon erityisesti ASF:n leviämisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Työryhmän työn tulokset on koottu tähän mietintöön. Mietintö sisältää katsauksen villisikakannan tilanteeseen ja siihen liittyvään keskeiseen lainsäädäntöön. Mietintöön sisältyvät työryhmän linjaukset, joilla villisikakantaa hallitaan metsästyksen ja riistanhoidon toimenpitein ja siten pienennetään ASF:n maahantuloriskiä Suomeen. Villisikatyöryhmän linjauksen mukaan tavoitteena on säilyttää villisikakannan vuodesta 2020 jatkunut laskeva trendi. Keskipitkällä aikavälillä tavoitteena on kannan puolittaminen nykyisestä. Itäisen Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen keskittymien ulkopuolella tavoite on, että villisikaa tavataan lähinnä satunnaisesti, eikä tihentymiä tai pysyvää kantaa päästetä muodostumaan. Toisena linjauksena työryhmä esitti pimeänäkölaitteiden sallimista villisian metsästyksessä ilman poikkeuslupaa.

Villisikakannan hoidon tavoitteet ja toimenpiteet on jaettu kolmeen osaan:

1) villisikakannan hallinta; 2) ASF-riskitekijöiden kontrolli; ja 3) toiminta poikkeustilanteissa.

Työryhmän toimikausi oli 1.5.2022-31.12.2023. Työryhmän puheenjohtajana toimi erätalousneuvos Vesa Ruusila maa- ja metsätalousministeriöstä. Työryhmän jäseninä olivat erityisasiantuntija Janne Pitkänen (vj. Jussi Laanikari) maa- ja metsätalousministeriöstä, neuvotteleva virkamies Katri Levonen (vj. Eero Rautiainen) maa- ja metsätalousministeriöstä, jaostopäällikkö Miia Kauremaa ja erityisasiantuntija Leena Oivanen (vj. Antti Oksanen) Ruokavirastosta, erikoistutkija Mervi Kunnasranta (vj. Markus Melin) Luonnonvarakeskuksesta, riistapäällikkö Henri Mutanen ja riistapäällikkö Ohto Salo (vj. Valto Kontro) Suomen riistakeskuksesta, toiminnanjohtaja Ari Berg (vj. Tapani Lähteenmäki) Suomen Sikayrittäjät ry:stä, järjestöpäällikkö Teemu Simenius Suomen Metsästäjäliitto ry:stä, Anu Pentinniemi (vj. Erkki Pentinniemi) Suomen Metsästäjäliiton Kymen piiri ry:stä, Leena Suojala ja kenttäjohtaja Timo Leskinen (vj. Aarno Puttonen) MTK ry:stä, toiminnanjohtaja Ina Toppari Eläinten Terveys ETT ry:stä, Ilkka Tiainen (vj. Jarmo Myllylä) Kaakkois-Suomen alueellisesta riistaneuvostosta ja Tom Rikberg (vj. Markku Tuominen) Uudenmaan alueellisesta riistaneuvostosta. Työryhmän sihteerinä toimi asiantuntija Ida Anomaa maa- ja metsätalousministeriöstä. Työryhmä kokoontui kaikkiaan 5 kertaa.

Työryhmä luovuttaa mietintönsä kunnioittavasti maa- ja metsätalousministeriölle.

Helsingissä 23.2.2024

Vesa Ruusila

Janne Pitkänen

Eero Rautiainen

Leena Oivanen

Mervi Kunnasranta

Ilkka Tiainen

Tom Rikberg

Teemu Simenius

Erkki Penttinen

Ari Berg

Timo Leskinen

Ina Toppari

Ohto Salo

Tiivistelmä

Suomen villisikakannan arvioitiin olevan vuoden 2023 keväällä noin 2500 villisikaa. Villisikakannan suuntaus on viimeisen vuoden aikana ollut laskeva. Keskeinen tekijä suomalaisen villisikakannan kasvun hallinnassa on ollut metsästys. Villisikakannan kasvun heikkenemiseen on todennäköisesti vaikuttanut myös runsasluminen talvi 2022. Kanta keskittyy edelleen Kaakkois-Suomeen ja Uudenmaan alueelle, mutta yksittäisiä yksilöitä ja laumoja voi liikkua koko maan alueella. Suotuisien ympäristöolosuhteiden myötä kasvava villisikakanta edellyttää riistanhoidollisesti suunnitelmallista hallintaa. Suomen lähialueilla Virossa, Ruotsissa ja Venäjällä villisioissa todettu afrikkalainen sikarutto (ASF) ja Suomen villisikakannan kasvu viime vuosikymmeninä ovat nostaneet myös luonnonvaraisen villisian potentiaaliseksi riskitekijäksi taudin Suomeen saapumiselle ja sille, että tauti asettuu Suomeen. Myös villisian aiheuttamat vahingot maa-, metsä- ja riistataloudelle sekä riskit liikenteelle edellyttävät suunnitelmallisia toimenpiteitä lajin kannan hallitsemiseksi.

Villisikatyöryhmä ehdottaa, että tavoitteena on edelleen jatkaa Suomen villisikakannan pienentämistä. Keskipitkällä aikavälillä tavoitteena on kannan puolittaminen nykyisestä. Itäisen Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen keskittymien ulkopuolella tavoite on, että villisikaa tavataan lähinnä satunnaisesti, eikä tihentymiä tai pysyvää kantaa päästetä muodostumaan. Toisena linjauksena työryhmä esittää pimeänäkölaitteiden sallimista villisian metsästyksessä ilman poikkeuslupaa.

Metsästyksen tehostamiseksi villisian metsästystä koskevia säännöksiä on muutettu siten, että porsaattoman yksilön metsästys on sallittu ympäri vuoden ja elävänä pyytävän loukun sekä joussiaseen käyttäminen on sallittu. Eläintautien ehkäisemiseksi tapahtuvassa villisikakannan rajoittamiseksi suoritettavassa metsästyksessä on sallittu kiinteän ruokintapaikalle sijoitetun keinotekoisien valonlähteen käyttö. Lisäksi on säädetty ilmoitusvelvollisuus saaliiksi saadusta villisiasta. Edelleen muutettavaksi säännökseksi ehdotetaan pimeänäkölaitteiden sallimista villisian metsästyksessä ilman poikkeuslupaa. Villisikakannan hallinnan osalta tärkeitä toimenpiteitä ovat kannan seurannan ja saalistietojen kattavuus ja korkea laatu, näyttöjen toimittaminen kaadetuista villisioista Ruokavirastolle sekä aluekohtaisten erityispiirteiden huomioon ottaminen erilaisten metsästys- ja maatalousliitännäisten käytäntöjen suhteen. Näihin tavoitteisiin ja metsästyksen tehostamiseen pyritään säädösmuutosten lisäksi neuvonnan, koulutuksen ja riistantutkimuksen toimenpitein.

Afrikkalainen sikarutto (ASF) on lakisääteisesti vastustettava eläintauti, joka vastustustoimista huolimatta jatkaa leviämistään Euroopassa. Luonnonvaraisten villisikojen mukana kulkeutuessaan tai metsästys- ja muun matkailun yhteydessä Suomeen saapuessaan taudilla olisi merkittäviä taloudellisia seurauksia maamme sikataloudelle. Taudin leviämisen estämiseksi tärkeitä toimenpiteitä ovat näkyvä tiedottaminen ASF:n leviämisestä ja ominaisuuksista sekä käytännön torjuntaan liittyvät toimenpiteet niin kotimaassa kuin ulkomailla matkustettaessa. Villisian lihaa ei pidä tuoda EU-jäsenmaista, joissa esiintyy afrikkalaista sikaruttoa tai muuta helposti leviävää sikoihin tarttuvaa eläintautia, vaikka tuonti säädösten mukaan onkin sallittua kyseisistä maista rajoitusvyöhykkeiden ulkopuolelta.

Avoin yhteistyö metsästäjien, tuottajien ja viranomaisten välillä on avainasemassa ASF-riskin minimoimiseksi. Yhteistyötä on tehtävä kotimaassa ja kansainvälisesti. Villisikakannan ja ASF:n tilannetta Euroopassa tulee seurata tarkoin tulevaisuudessa niin epidemiologisesta kuin lainsäädännöllisestäkin näkökulmasta. Jos tautia todetaan Suomessa, tarvitaan viranomaistoimenpiteitä, joista tiedotetaan eläinterveysviranomaisten toimesta. Taudin hävittämistoimenpiteisiin ryhdytään yhteistyössä eläinlääkäreistä, metsästäjistä ja biologeista koostuvan asiantuntijatyöryhmän kanssa.

Sammanfattning

På våren 2023 uppskattades Finlands vildsvinsstam bestå av cirka 2 500 vildsvin. Vildsvinsstammen har varit på nedgång under det senaste året. En viktig faktor i kontrollen av tillväxten av den finländska vildsvinsstammens har varit jakt. Stammens tillväxt har troligen också bromsats upp på grund av den snörika vintern 2022. Stammens huvudsakliga koncentrationer finns fortfarande i Sydöstra Finland och Nyland, men enskilda individer och flockar kan röra sig över hela landet. Med tanke på att miljöförhållandena i Finland är gynnsamma och därmed bidrar till att stammen växer krävs det planmässiga viltvårdsåtgärder. I Finlands närområden i Estland, Sverige och Ryssland har afrikansk svinpest (ASF) konstaterats, och i kombination med att stammen i Finland blivit större de senaste decennierna utgör också vilda vildsvin en potentiell riskfaktor som kan bidra till att sjukdomen sprids till Finland. Också de skador som vildsvin orsakar jord- och skogsbruket och vilthushållningen samt riskerna de medför för trafikanter kräver att man vidtar planmässiga åtgärder för att kontrollera stammen.

Arbetsgruppen för frågor som gäller vildsvin föreslår att målet även i fortsättningen ska vara att stammen blir mindre. På medellång sikt är målet att halvera stammen. Utanför koncentrationerna av vildsvin i Östra Nyland och Sydöstra Finland är målet att vildsvin främst ska påträffas sporadiskt, och bestånden ska inte heller tillåtas bli tätare eller permanenta. En annan riktlinje som drags upp av arbetsgruppen är att anordningar för mörkerseende bör tillåtas utan dispens vid jakt på vildsvin.

För att effektivisera jakten har bestämmelserna om jakt på vildsvin ändrats så att det året runt är tillåtet att jaga individer som inte har kultingar och att använda levandefångstfällor och vapen för bågskytte. Vid jakt som utförs för att begränsa vildsvinsstammen i syfte att förebygga risken för djursjukdomar är det tillåtet att använda artificiella ljuskällor som placeras vid utfodringsplatser. Dessutom har man föreskrivit om en anmälningsskyldighet för fällda vildsvin. Ett annat förslag som det ännu inte har utfärdats bestämmelser om är att anordningar för mörkerseende bör tillåtas utan dispens vid jakt på vildsvin. När det gäller hanteringen av vildsvinsstammen är det viktigt att man har tillgång till omfattande och högkvalitativa fångstuppegifter och uppgifter för övervakning av stammen, att prover av fällda vildsvin levereras till Livsmedelsverket och att de regionala särdragen beaktas när det gäller olika metoder i anslutning till jakt och jordbruk. Dessa mål samt effektiveringen av jakten eftersträvas förutom genom författningsändringar också genom rådgivning, utbildning och viltforskning.

Afrikansk svinpest (ASF) är en sjukdom som enligt lag måste bekämpas och som trots bekämpningsåtgärder fortsätter att sprida sig i Europa. Om sjukdomen kommer till Finland antingen med vilda vildsvin eller i samband med jaktturism och annan turism, riskerar sjukdomen medföra betydande ekonomiska konsekvenser för svinhushållningen i vårt land. Åtgärder som är viktiga för att förhindra spridning av sjukdomen är synlig information om spridningen av och egenskaperna hos ASF samt rent praktiska åtgärder för att bekämpa sjukdomen både i hemlandet och utomlands. Vildsvins kött bör inte importeras från EU-medlemsstater som har afrikansk svinpest eller andra djursjukdomar som lätt sprider sig till svin, även om import från dessa länder utanför restriktionszonerna är tillåten enligt lagstiftningen.

Ett öppet samarbete mellan jägare, producenter och myndigheter är avgörande för att minimera risken för ASF. Man måste samarbeta både på nationell och internationell nivå. Både vildsvinsstammen och situationen för ASF i Europa bör övervakas noggrant i framtiden, både ur epidemiologisk och lagstiftningsmässig synvinkel. Om sjukdomen konstateras i Finland krävs det myndighetsåtgärder som djurhälsomyndigheterna informerar om. Åtgärder för att utrota sjukdomen kommer vid behov att vidtas i samarbete med en expertgrupp bestående av veterinärer, jägare och biologer.

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Villisikakannan tilanne Suomessa	8
3	Villisikakannan hallinnan tavoitteet ja toimenpiteet ASF tautiriskin vähentämiseksi	12
	3.1 Villisikakannan hallinta	12
	3.2 ASF-riskitekijöiden kontrolli	21
	3.3 Toiminta poikkeustilanteissa.....	24

1 Johdanto

Villisikatyöryhmän tehtävänä on arvioida vuonna 2015 valmistuneen mietinnön päivittämistarve sekä selvittää edelleen Suomen villisikakannan tilannetta ja linjata toimenpiteet, joiden avulla kantaa hoidetaan ja sen tilannetta hallitaan metsästyslainsäädännön ja eläintautilainsäädännön nojalla, ottaen huomioon erityisesti afrikkalainen sikarutto -virustaudin (ASF) leviämisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tämä on päivitys vuoden 2015 mietinnöstä, johon sisältyy katsaus villisikakannan tilanteeseen ja siihen liittyvään keskeiseen lainsäädäntöön sekä osio hoidon tavoitteista ja toimenpiteistä kannan hallinnan parantamiseksi ja ASF:n leviämisen vastustamiseksi.

ASF on hankalasti vastustettava ja sikaeläinten välillä helposti leviävä eläintauti. Ihmisiin tauti ei tartu. Suomeen saapuessaan taudilla olisi merkittäviä taloudellisia seurauksia sikataloudelle. Tauti myös rajoittaisi alueellisesti metsästystä ja metsästysmatkailua tai estäisi sen kokonaan. Tautia aiheuttava virus säilyy tartuntakykyisenä poikkeuksellisen hyvin. Luonnossa tartunnan saaneen villisian eritteissä eli lannassa, virtsassa, syljessä ja veressä se säilyy viikkoja, tautiin kuolleen villisian ruhossa useita kuukausia ja pakastetussa lihassa vuosia. Virus on hankalasti tuhottavissa eikä ASF:ään ole toistaiseksi rokotetta tai hoitoa.

Ruokaviraston (silloin Evira) vuonna 2017 päivitetyn riskiprofiilin mukaan oleellisia afrikkalaisen sikaruton maahantuloreittejä ovat maahantulo infektoituneen lihan tai lihatuotteen mukana. ASF:n levittyä Baltiaan, Ruotsiin ja Venäjälle, on tilanne merkittävästi muuttunut ja vaikuttanut villisian rooliin mahdollisena tartunnan levittäjänä. Nykytiedon valossa metsästysmatkailu niihin maihin, joissa ASF:ää on tavattu luonnonvaraisissa villisioissa, muodostaa suuren riskitekijän, sillä virus voi kulkea ruhojen, lihan, lihajalosteiden ja varusteiden mukana pitkiä aikoja elinkelpoisena ja tartuttavana. Tästä syystä metsästäjien ei pitäisi tällä hetkellä tuoda esimerkiksi Baltian maista tai Ruotsista metsästettyjen villisikojen lihoja Suomeen eikä edes tehdä metsästysmatkoja alueille, joilla on todettu afrikkalaista sikaruttoa. Metsästysmatkailun lisäksi kaikki muu matkustajaliikenne, jossa Suomeen kuljetetaan sian- ja villisianlihaa tai lihatuotteita alueilta, joissa esiintyy afrikkalaista sikaruttoa, on merkittävä riskitekijä ja pelkona on erityisesti elintarvikkeiden tai tähteiden päätyminen villisikojen ulottuville Suomessa. Muita oleellisia mahdollisia taudin maahantuloreittejä ovat, saapuminen elävien kesysikojen ja sperman mukana, kontaminoituneiden eläinkuljetusajoneuvojen mukana, kansainvälisen liikenteen ruokajätteen tai elintarvikkeiden mukana.

2 Villisikakannan tilanne Suomessa

Villisika (*Sus scrofa*) on sorkkaeläimiin kuuluva suurikokoinen sikalaji ja kesynsian kantamuoto. Sen pääasiallista esiintymisaluetta on Euraasian lauhkea lehtimetsävyöhyke. Villisika on kaikkiruokainen. Emakko painaa noin 100 kg, ja suotuisilla alueilla elävä aikuinen uros eli karju voi painaa Euroopassa jopa 300 kg. Villisikaemakot porsivat yleensä keväisin ja Suomessa ne saavat normaalisti vain yhden pahnueen vuodessa. Villisikojen lisääntymisaika on kuitenkin muista sorkkaeläimistä poiketen huomattavasti pidempi, joten suotuisissa oloissa villisiat voivat saada porsaita lähes minä aikana vuodesta tahansa. Villisikanaaras tulee sukukypsäksi jo ensimmäisen vuoden aikana, mutta pariutuu yleensä ensimmäisen kerran vasta 1,5-vuotiaana eli toisena syksynä. Ruotsin kokemusten mukaan pahnuekokoon vaikuttaa emakon ikä niin, että nuorilla emakoilla on yleensä 3–4 porsasta ja yli kolmivuotiailla emakoilla 5–6 porsasta. Ruotsissa on todettu, että 85 % porsaista syntyy helmi-kuun ja toukokuun välillä¹.

Luonnonvarakeskus arvioi Suomessa olleen tammikuun 2023 alussa keskimäärin (mediaani) 2556 villisikaa. Kanta-arvion todennäköisyysväli (90 %) on 1630–4002 yksilöä (Ruha & Kunnasranta 2023). Luonnonvarakeskus on vuonna 2021 ottanut uuden kannankokoarviointimallin käyttöön villisian kohdalla. Malli on Bayesiläinen, kirjallisuuteen perustuvan ennakkotiedon ja havaintoaineiston hyödyntämisen yhdistävä malli. Käytössä oleva malli hyödyntää useita eri tietolähteitä. Mallissa otetaan huomioon havainnot, saaliit, esiintyvyyssarviot, liikennevahinkotilastot sekä kirjallisuustietoa villisikakannan tuotavuudesta ja kuolleisuudesta. Malli huomioi myös muuttoliikenteen Suomen rajojen yli. Seurantajakson pidentyessä mallissa on tarkoitus huomioida myös mm. lumen vaikutus metsästäjien jäävän kannan arvioissa.

Villisika elää Suomessa levinneisyysalueensa pohjoisimmalla reunalla. Vaikka villisika luulöydösten perusteella vaikuttaa kuuluvan alkuperäislajistoomme, on sen runsastumiseen suhtauduttava tietyin varauksin. Vieraslajistrategian² valmistelun yhteydessä on todettu, että villisika ei ole vieraslaji vaan tulokas, eli sen vuoksi se ei kuulu vieraslajistrategian piiriin. Tulokaslajilla tarkoitetaan maahamme äskettäin (parin viime vuosisadan aikana) itse levittäytynyttä eliölajia. Osa tulokaslajeista on sellaisia, joiden levinneisyysalue on lähialueilta luontaisesti laajenemassa. Leviämistä saattavat edesauttaa lämpöoloiltaan suotuisat ajanjaksot. Villisioista alkoi tulla Suomen etelärannikolla yksittäisiä havaintoja 1950-luvulla. Varsinainen levittäytyminen kaakosta osui 1970-luvulle. Villisian leviäminen Suomeen on ollut luontaista. Se on ollut seurausta Suomenlahden eteläpuolisen kannan kasvusta ja levittäytymisestä,

---

¹ <http://jagareforbundet.se/vilt/vilt-vetande/artpresentation/daggdjur/vildsvin/>

² [Kansallinen vieraslajistrategia](#)

mikä puolestaan on johtunut suotuisista olosuhteista, muun muassa lämmen-
neestä ilmastosta ja lisäruokinnasta. Villisika on eläimistöömme kuuluva osa,
aivan kuten reilut 50 vuotta aiemmin maahan kaakosta levinnyt rusakkokin.
Suomessa kylmät ja runsaslumiset talvet ovat olleet este villisian leviämislle
ja asettumiselle maahamme. Perinteisesti on ajateltu, että maan routaantumi-
nen estää villisian ravinnonsaannin talvella. Toisaalta Suomeen verrattuna
eteläisemmällä ja leudomman ilmaston alueilla ihmisen voimakkaasti muok-
kaama eurooppalainen metsä- ja peltomaisemien mosaiikki on osoittautunut
verrattoman hyväksi elinympäristöksi villisialle, jolloin kannan tiheydet voivat
nousta hyvin suuriksikin, kuten esimerkiksi Keski-Euroopassa monissa maissa
on tapahtunut. Ruotsissa villisikakanta on lisääntynyt 2000-luvulla erittäin no-
peasti ja sen arvioidaan olevan jopa 300 000 villisikaa. Kanta keskittyy Etelä-
Ruotsiin. Metsästyskaudella 2021-2022 Ruotsissa saatiin saaliiksi noin 120
000 villisikaa. Tiheimpien kantojen alueilla on metsästetty yli 20 villisikaa
1000 hehtaaria kohti³. Toisaalta esimerkiksi Tanskassa on tehty päätös,
jonka nojalla villisiat on hävitetty maasta kokonaan. Ulkomailta saatujen koke-
musten valossa villisialle suotuisissa olosuhteissa kannan rajoittaminen on
osoittautunut mahdottomaksi. Nykyinen maankäyttö Suomessa vaikuttaa
muokanneen elinympäristöä villisialle suotuisammaksi. Lisäksi ensi sijassa
riistalajien kantojen hoidon näkökulmasta harjoitettu tukiruokinta muodostaa
villisialle merkittävästi luontaista paremmat ravinto-olosuhteet. Nykyisissä ih-
misen muokkaamissa elinympäristöissä villisikakanta voisi siis runsastua ete-
läisessä Suomessa merkittävästi luontaisia olosuhteita tiheämmäksi.

Sopivissa olosuhteissa villisika voi selvitä Suomessa paremmin kuin on aikai-
semmin oletettu. Peltö- ja metsämaisemat, jotka tarjoavat villisialle suojaa ja
ravintoa, sekä muiden riistalajien kantojen hoitoon tarkoitettu tukiruokinta
saattavat runsastuttaa lajin yli alueen luontaisen kantokyvyn. Tällöin sen ai-
heuttamia ekologisia vaikutuksia ei voi jättää huomiotta, sillä ne ovat välilli-
sesti ihmisen toiminnan seurausta. Sen vuoksi villisikakannan runsastumista
on syytä hallita metsästyksen ja riistanhoidon keinoin.

Peltoviljelyn kannalta tiheä villisikakanta voi muodostua erittäin ongelmal-
liseksi. Erityisesti maataloudelle aiheutuneet vahingot saattavat paikallisesti ja
valtakunnallisesti nousta suuriksi. Tällaiseen riskiin on syytä suhtautua vaka-
vasti. Villisika kohtuullisen suurena eläimenä aiheuttaa riskejä myös liiken-
teessä, ja kannan lisääntyessä tulevat myös lisääntymään kolarit, joissa villi-
sika on osallisena.

Suomessa on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 404/2021 säädetty
sikojen ulkonapitokiellosta. Jos sikoja halutaan pitää ulkona, on noudatettava
asetuksen aitaamisvaatimuksia. Ulkonapitokiellolla ja aitaamisvaatimuksilla
halutaan estää kaikki kotieläiminä pidettävien sikaeläinten ja luonnonvaraisten

---

³ <https://jagareforbundet.se/vilt/vildsvinsbarometern/>

villisikojen väliset kontaktit. Ulkona pidettävien sikojen aidan tulee olla kaksin-kertainen tai muuten riittävän kestävä ja toinen aidoista voi olla sähköaita. Sikojen ulkona pidosta on ilmoitettava etukäteen kunnaneläinlääkärille, joka valvoo sikojen ulkona pitoa ja aitojen vaatimustenmukaisuutta. Vaatimukset koskevat myös tarhattuja villisikoja ja lemmikkisikoja⁴.

Tarhattujen villisikojen pitopaikkoja oli tammikuussa 2024 Ruokaviraston eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin mukaan 71 kappaletta. Villisikatarhojen lukumäärä on laskenut viime vuosina.

Villisika on monilta osin erilainen riistaeläin kuin ne, joihin suomalaisessa yhteiskunnassa on tähän saakka totuttu, ja joiltakin osin laji on haastavampi niin yhteiskunnallisesta, ekologisesta kuin riistataloudellisestakin näkökulmasta. Metsästyslain (615/1993) 20 §:n mukaan metsästystä on harjoitettava kestävä käytön periaatteen mukaisesti ja siten, että riistakantaa ei vaaranneta. Edelleen metsästyslain 20 § edellyttää, että riistaeläinkantojen tuoton jatkuvuus on pyrittävä turvaamaan tarkoituksenmukaisella riistanhoidolla. Riistanhoidolla tarkoitetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on riistaeläinkantoja säätelämällä, riistaeläinten elinolosuhteet turvaamalla tai niitä parantamalla taikka muulla tavalla lisätä, säilyttää tai parantaa riistaeläinkantaa ja eri eläinkantojen välistä tasapainoa.

Villisian metsästystä koskevat nykyisessä metsästysasetuksessa (666/1993) peräisin olevat säännökset. Tähän mennessä villisikakannan metsästys on ollut erittäin vapaata. Villisian metsästystä ei ole rajoitettu esimerkiksi hirvieläinten metsästyksen säätelyssä käytetyllä pyyntilupajärjestelmällä tai lyhentämällä metsästysaikoja metsästyslain 38 §:n nojalla kannan vahvistamiseksi.

Villisikaa saa metsästää vuoden ympäri, mutta naaras, jota saman vuoden jälkeläinen seuraa, on rauhoitettu 1.3.–31.7. välisenä aikana.

Suomen villisikakannan yhteys Venäjään on vahva. Villisikakantamme täydentyy koko ajan itärajan yli, erityisesti kaakosta. Tästä on osoituksena maamme villisikakannan tiheimmät ydinalueet Kaakkois-Suomessa ja itäisellä Uudella maalla. On siis huomioitava, että Kaakkois-Suomen villisikatiheyteen vaikuttaa Venäjän kannan kehitys. Tiheimmiltä alueilta villisikojen mahdollinen siirtyminen ja asettuminen Sisä-Suomeen on myös todennäköistä, erityisesti nuorten sikojen levittäytyessä. Luken riistakameraseuranta rajan välittömässä läheisyydessä on osoittanut, että rajan ylitykset eivät ole kuitenkaan vain yksisuuntaisia vaan villisiat kulkevat rajan yli säännöllisesti molempiin suuntiin. Pannoituksissa on puolestaan selvinnyt, että rajavyöhykkeen villisiat viettävät pää-

---

⁴ [Ulkonapito- ja aitaamisvaatimukset](#)

osan elinajastaan Venäjän puoleisella laajalla rajavyöhykkeellä ja käyvät Suomen puolella lähinnä vain ruokailemassa yöaikaan. Villisikojen rajan yli tapahtuva aktiivinen liikkuminen yhdistettynä erityisesti ruokintapaikkojen ja muun ihmislähtöisten ravinnon käyttöön lisää osaltaan riskejä eläintautien leviämisestä.

Villisian levittäytyminen on tehostunut leudontuvan ilmaston myötä, sillä laji ei pärjää arktisissa olosuhteissa. Lisäksi ruokinta on suurella todennäköisyydellä edesauttanut kannan kasvua ja levittäytymistä. Jotta villisikakannan hallinta olisi tehokasta ja yhteiskunnan kokonaisedun kannalta onnistunutta, on pyrittävä vaikuttamaan siihen, etteivät paikalliset maanomistajat tai metsästysoikeyden haltijat tavoittelisi villisikakannan vahvistumista. Paikallisten metsästäjien ja maanomistajien tahtotilan huomioiminen on tärkeää, sillä näin varmistetaan, että kannan säätelyn käytännössä toteuttavat metsästäjät kokevat kannan hallinnalle asetetut tavoitteet mielekkäiksi ja mahdollisiksi toteuttaa käytännössä.

Suomalaisen metsästyslainsäädännön perusta on maanomistukseen sidottu metsästysoikeus. Tämä tarkoittaa sitä, että normaalioloissa maanomistaja päättää metsästyksestä. Mikäli hän on luovuttanut metsästysoikeuden esimerkiksi metsästysseuralle, niin metsästyksestä päättää tällöin metsästysoikeudenhaltija. Metsästys ja riistakannan hallinta ovat siis luonteeltaan maanomistukseen sidottuja oikeuksia ja siten lähtökohtaisesti maanomistajan päätösvallassa olevaa vapaaehtoista toimintaa. Maanomistajaa/metsästysoikeuden haltijaa ei voida pakottaa minkään lajin metsästyksen. Metsästyslainsäädännöllä kuitenkin rajoitetaan metsästystä siinä määrin kuin on tarpeen varmistaa, että metsästystä harjoitetaan kestävästä käytön periaatteen mukaisesti, riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä.

3 Villisikakannan hallinnan tavoitteet ja toimenpiteet ASF tautiriskin vähentämiseksi

Tämä osio on laadittu linjaamaan niitä käytännön toimenpiteitä, joilla villisikakantaa hallitaan metsästyksen ja riistanhoidon toimenpitein. Niillä pienennetään ASF:n maahantuloriskiä Suomeen. Lisäksi mietinnössä tarkastellaan metsästysmatkailun aiheuttamaa riskiä.

Villisikakannan hoidon tavoitteet ja toimenpiteet sisältävät sekä esityksiä metsästyssäännöksiin tehtäviksi muutoksiksi että tiedotuksen ja neuvonnan kautta toteutettavia suosituksiin perustuvia ohjeita. Taudintorjuntatilanteessa noudatetaan Ruokaviraston suunnitelmaa: ”Toimintasuunnitelma afrikkalaisen sikaruton (ASF) hävittämiseksi luonnonvaraisista villisioista, luonnonvaraisiin villisikoihin ja niiden ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet”. Suunnitelma julkaistaan Ruokaviraston verkkosivulla: <https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elintaudit/elintaudit/siat/afrikkalainen-sikarutto/metsastajille-afrikkalaisesta-sikarutosta/>. Se sisältää taudintorjunnan toimenpiteiden linjaukset ja suunnitelmat sekä myös kuvaukset riistahallinnon ja metsästäjäorganisaatioiden osuuden toimenpiteistä siinä tapauksessa, että ASF todetaan maassamme. Käytännön toimenpidelinjaukset voidaan tehdä vasta siinä vaiheessa, kun tauti on todettu. Linjaukset tehdään asiantuntijaryhmän avustuksella ja ne perustuvat sen hetken tietoon taudin leviämisestä ja hävittämisestä villisikapopulaatioissa. Toimenpidelinjauksiin vaikuttavat myös muun muassa alueen villisikapopulaatio ja tuotantosikaloiden määrä ja sijoittuminen.

Koska villisika on verrattain uusi riistaeläin Suomessa, pyritään tässä tuomaan esille ne asiat, jotka villisikakannan hallinnan kannalta ovat olennaisia. Monet esitetyistä toimenpiteistä ovat ajankohtaisia villisikakannan hallitsemiseksi ASF-riskistä riippumatta. Toimenpiteet eivät ole ristiriidassa ASF:n riskin minimoimisen kanssa, vaan ne kulkevat käsi kädessä.

3.1 Villisikakannan hallinta

a) Villisikakannan arvioinnin tarkentaminen

Suomessa oli tammikuun 2023 alussa arviolta 2556 (mediaani) villisikaa. Kanta-arvio kertoo ns. jäävästä kannasta, joka Suomessa oli vuoden 2022 lopussa. Suomessa kaadettiin noin 900 yksilöä kaudella 2022-2023.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama villisikatyöryhmä (2015) asetti yhdeksi keskeiseksi kehitystavoitteeksi systemaattisen kannanarvioinnin. Luke on kehittänyt tilastotieteellistä villisikakanta-arviointia vuodesta 2017 lähtien. Villisikaseurannan aikasarjan karttumisen mahdollisti edelleen uuden kannanarviointimallin käyttöönoton vuonna 2021, joka hyödyntää lähdeaineistojen osalta koko käytettävissä olevaa aikasarjaa ja on tuonut pysyvyyttä kanta-arviointiin.

Nykyinen malli on Bayes-päätelyyn perustuva state-space malli, joka arvioi kannan koon koko aikasarjan pituudelta, eli vuodesta 2016. Malli kykenee hyödyntämään tehokkaasti useita eri tietolähteitä, joista keskeisimpiä ovat suomalaisten metsästäjien tuottama arvio alueensa villisikojen runsaudesta, tieto saalismääristä ja havainnoista, sekä kirjallisuuteen perustuva tietosisäntien lisääntyvyydestä ja kuolleisuudesta. Koska menetelmässä yhdistetään useiden eri tietolähteiden informaatiota ja mallinnus kohdistuu kaikkiin seurantavuosiin, se ei reagoi voimakkaasti yksittäisiin poikkeaviin havaintoihin tai vuosiin. Tuloksena on synteesi, joka antaa kannan koon aikasarjan todennäköisyysjakauman. Tämän jakauman vuosittaisia mediaaneja voidaan pitää parhaana kompromissina kannan koosta kyseisinä vuosina. Lähestymistavaltaan malli vastaa pitkälti nykyisin käytössä olevaa Suomen hirvikannan arviointimenetelmää.

Oma riista -palvelun (<https://oma.riista.fi>) kautta saatava tieto villisikasaaliista (n. 500–1500 yksilöä vuosittain), metsästäjien tuottamat alueelliset lukumääräarviot ja havainnot sekä SRVA-avun (n. 50 tapausta viime vuosina) tapahtumat muodostavat villisikakanta-arvion keskeisen tausta-aineiston. Vuodesta 2016 alkaen hirvijahdin päättymisen yhteydessä kaikilta Oma riista -palvelua käyttäneiltä hirtiseurueilta on kysytty arvioita villisikakannan koosta omalla metsästysalueellaan vuoden lopussa. Hirtiseurueiden loppuvuodesta ilmoittama arvio villisikakannan koosta alueellaan on lähtökohta myös kannan alueellisen esiintyvyyden kuvaamiseen. Koska saalisilmoitus tuli pakolliseksi vasta elokuussa 2017, analyysissä on käytetty saalistietoja vasta vuodesta 2018. Saalisilmoitusten luotettavuutta lisää Ruokaviraston maksama näytepalkkio ja Suomen sikayrittäjien maksama toiminta-avustus kaadetuista villisikakannan populaatioparametreista. Mallin mukaan emakoista porsii keskimäärin 42 % (90 % todennäköisyysväli 36 %–48 %) ja keskimääräinen pahnuekoko on 4.0 (3.6–4.5) porsasta. Aikuisten villisikojen vuosittainen eloonjäämisaste oli viime vuonna 51 % (39 %–63 %) ja porsaista selviytyi vastaavasti arviolta 54 % (43 %–65 %).

Kannanarviointimallia kehitetään Lukessa koko ajan malliin sisältyvien eri epävarmuustekijöiden pienentämiseksi. Kun seurantajakson pituus kasvaa riittävästi, voidaan huomioida myös mm. vuosittaisten sääolosuhteiden vaikutus

metsästäjien jäävän kannan arviossa. Lumi voi helpottaa villisikojen havainnointia ja vähäinen lumenmäärä siten tuottaa aliarvoisen arvion. Lumi ja rannat talviolosuhteet voivat vaikuttaa myös villisikojen liikkumiseen ja selviytymiseen. Metsästäjien jäävän kannan arvioon voi vaikuttaa myös villisikojen liikkuminen alueiden välillä. Liikkumisen merkitys voidaan jatkossa arvioida luotettavammin pannoitettujen villisikojen liikkumisesta ja elinympäristön käytöstä saadun tiedon avulla. Lisäaineistoa voidaan saada myös riistakameroista. Kun aikasarja aineistoissa edelleen pitenee, mahdollistuu myös villisikamäärän alueellinen arvioiminen erityisesti seuduilla, missä kannat ovat runsaimmillaan.

Kestävä metsästäys pohjautuu aina kestävään ja riittävän tarkkaan riistavaratietoon. Tieto eri alueilla saaliiksi saatujen villisikojen määrästä ja ikä- ja sukupuolijakaumasta antaa arvokasta tietoa lajin määrästä ja levinneisyydestä Suomessa. Paikallisella tasolla villisikakannan koosta ja rakenteesta saadaan kattavalla riistakameraverkostolla melko hyvä kuva. Villisian esiintymisalueiden houkutteluruokintapaikoilla on tänä päivänä usein riistakameroita, ja niiden määrä vaikuttaa kasvavan edelleen. Saalisilmoituksen tekeminen edistää riistantutkimusta, riistanhoitoa ja tietoa kyseisen riistaeläimen tilasta maassamme. Lajista riippumatta se on yhtä tärkeää kuin elävien riistaeläinten määrän arviointi esimerkiksi metsäriistan kolmiolaskennoin.

Toimenpide-ehdotukset

- Hyödynnetään riistakameroita paikallisessa villisikakannan arvioinnissa.
- Pyritään pitämään yllä ja turvaamaan nykyisen havaintojärjestelmän jatko. Pidetään kunnossa havaintojärjestelmään tarvittavaa tietojärjestelmää.
- Pyritään kehittämään kannanarviointia siten, että kanta-arvioita voitaisiin saada myös alueellisella tasolla.
- Motivoidaan metsästäjiä raportoimaan villisikahavainnoista.

b) Villisikakannan puolittaminen

Työryhmän näkemys on, se että villisikakannan metsästäystä on tehostettava kannan hallitsemiseksi. Villisika on äärimmäisen hyvä lisääntymään; sen aluetason tiheys voi kaksinkertaistua yhdessä vuodessa. Kokemukset Euroopasta ovat osoittaneet, että villisikakannan hallinta pelkästään metsästäämällä ei onnistu sen jälkeen, kun kanta on päässyt kasvamaan ylisuureksi. Tästä syystä villisikojen tehokas metsästäys on tällä hetkellä perusteltua. Villisikatyöryhmä linjasi, että lyhyellä aikavälillä tavoitteena on jatkaa jo laskussa olevan kannan

pienentämistä. Keskipitkällä aikavälillä tavoitteena on kannan puolittaminen nykyisestä noin 2500 yksilöstä. Itäisen Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen keskittymien ulkopuolella tavoite on, että villisikaa tavataan lähinnä satunnaisesti, eikä tihentymiä tai pysyvää kantaa päästetä muodostumaan. Villisikakannan tiheys ja levinneisyys vaikuttavat suoraan siihen, miten afrikkalaisen sikaruton tartunta säilyisi populaatiossa ja leviäisi edelleen. Villisikahavainnot ovat lisääntyneet huomattavasti vuodesta 2010, ja ottaen huomioon lajin nopean kannankehityksen sekä mahdollisesti lisääntyvät lauhemmat talvet, villisian leviämiseen ja lisääntymiseen tulee suhtautua erittäin suurella vakavuudella.

Euroopassa villisiat ovat viimeisten vuosikymmenten aikana runsastuneet ja aiheuttaneet konflikteja eri intressiryhmien välillä. Erityisesti maataloudelle aiheutuneet vahingot saattavat paikallisesti ja valtakunnallisesti nousta suuriksi. Maatalouden toimijoita on kuultava villisian kannanhallinnassa, sillä he ovat kannan runsastuessa suurimman vahingon kärsijöitä. Suomalaisessa metsästysjärjestelmässä lisääntyvä villisikakanta aiheuttaisi lisääntyvässä määrin konflikteja metsästäjien ja maanomistajien välille. Tällä hetkellä villisian aiheuttamista vahingoista ei makseta korvauksia maanomistajalle, eikä villisian aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmää ole EU:n valtiontukien suuntaviivojen puitteissa mahdollista rahoittaa valtion varoista. Suomessa on syytä pyrkiä rajoittamaan villisian leviämistä Kaakkois-Suomen ja Uudenmaan riistakeskusalueiden ulkopuolelle. Lisäksi näiden niin sanottujen ydinalueiden kantaa tulisi vähentää puoleen nykyisestä.

Ruotsissa, jossa villisikakanta on kasvanut voimakkaasti 1980-luvun lopulta lähtien, villisikakolareiden määrä on noussut jatkuvasti. Esimerkiksi vuonna 2022 Ruotsissa raportoitiin yli 5800 villisikoihin liittynyttä liikenneonnettomuutta⁵. Tämä villisikakannan kasvua seuraava haitallinen kehitys tulisi huomioida Suomessa tässä vaiheessa, kun kannan sääntely on vielä mahdollista.

---

⁵ www.viltolycka.se

Toimenpide-ehdotukset

- Tavoitteena on jatkaa villisikakannan pienentämistä. Keskipitkällä aikavälillä tavoitteena on kannan puolittaminen nykyisestä. Itäisen Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen keskittymien ulkopuolella tavoite on, että villisikaa tavataan lähinnä satunnaisesti, eikä tihentymiä tai pysyvää kantaa päästetä muodostumaan.
- Metsästyseurojen ja maanomistajien tulisi tarkistaa, että niillä on kattavasti vuokrattu villisian metsästysoikeudet metsästysvuokrasopimuksissa myös alueilla, joilla villisikoja tavataan harvoin.
- Metsästäjille järjestetään säännöllisesti koulutusta villisian metsästyksestä, biologiasta ja ekologiasta sekä afrikkalaisesta sikarutosta ja aktivoidaan samalla villisian metsästyksen ja näytteiden lähettämiseen.
- Selvitetään mahdollisuutta, vakuutuksen avulla korvata (poliisin määräämissä) suurriistavirka-apu tilanteissa tapahtuneet koiravahingot täysimääräisesti.

c) Villisian metsästyksen tehostamiseen liittyvät säädösmuutokset

Alkuperäisen mietinnön kirjoittamisen jälkeen on villisian metsästyksen tehostamiseksi muutettu säännöksiä.

Metsästäjän täytyy suorittaa ampumakoe, mikäli metsästys tapahtuu rihlatulla luotiaseella tai metsästysjousella. Haulikolla villisikaa saa ampua, mutta luodin tulee olla täyteinen. Kiväärin luodin tulee olla vähintään 9 grammaa ja osumaenergia 100 metrin päähän vähintään 2 700 joulea, tai 10 gramman luodilla osumaenergian tulee olla vähintään 2 000 joulea. Lyijyttömän luodin paino vähintään 7,5 grammaa ja osumaenergia vähintään 1 900 joulea. Luodin tulee olla laajeneva.

Porsaatonta villisikaa saa metsästää ympäri vuoden, mutta naaras, jota saman vuoden jälkeläinen seuraa, on rauhoitettu 1.3.–31.7. välisenä aikana.

Elävänä pyytävää loukkua tai muuta vastaavaa pyyntivälinettä saa käyttää villisian pyydystämiseen (metsästysasetuksen 11 §). Loukun ja muun pyyntivälineen on oltava sellainen, että eläin mahtuu siinä seisomaan ja makaamaan luonnollisessa asennossa vahingoittamatta itseään. Elävänä pyytävää aitausta saa myös käyttää villisian pyydystämiseen. Aitauksen tulee olla niin suuri, että villisika jälkeläisineen mahtuu sinne. Aitauksen tulee olla kattamaton ja muodoltaan pyöreä tai soikea. Aitauksen ulkopuolella, kiinteästi sen sivulla, tulee olla villisikojen erottelua varten suljettavissa oleva käytävä. Edellä mainittujen pyyntivälineiden käyttäminen on järjestettävä siten, että vähintään kaksi kertaa vuorokaudessa todetaan, onko eläin mennyt pyyntivälineeseen.

Kiinteän valon käyttö on sallittua villisian metsästyksessä (metsästyslain 33 §). Keinovalon tulee olla houkutteluruokintapaikalle kiinteä, valo ei saa olla aseessa kiinni. Kiinteän valon käyttö mahdollistaa pimeissä ja hämärissä olosuhteissa eläimen tarkan tunnistamisen ja eettisen verotuksen. Ruokintapaikalle sijoitetun kiinteän keinotekoisien valonlähteen avulla kantaa voidaan säädellä metsästämisellä tehokkaasti ja valikoiden myös sulan maan aikana. Yötähtäimille ja liikuteltaville valoille tulee toistaiseksi olla niiden käyttöön oikeutettava poikkeuslupa. Hallituksen esitystä pimeänäkölaitteiden sallimiseksi villisian metsästyksessä ilman poikkeuslupaa, on alettu valmistella tämän mietinnön päivittämisen aikana ja se on lähtenyt lausuntokierrokselle 1.12.2023.

Jousiasetta saa käyttää villisian ampumiseen (metsästysasetuksen 20 §). Villisian ampumiseen saa käyttää vain sellaista jousiasetta, jonka jännittämiseen tarvittava voima on vähintään 180 newtonia. Eläimen ampumiseen käytettävän nuolen kärjen on oltava sellainen, että asianmukainen osuma on heti tappava. Jos jousiasetta käytetään villisian ampumiseen, nuolessa on käytettävä leikkaavaa kärkeä, jonka halkaisija on vähintään 22 millimetriä. Villisikaa jousella metsästettäessä ampujana saa toimia ainoastaan se, joka on suorittanut metsästyslain 21 §:ssä tarkoitetun ampumakokeen.

Ehdotetut säädösmuutokset

- Pimeänäkölaitteiden salliminen villisian metsästyksessä ilman poikkeuslupaa.
- Tarkennetaan villisian pyyntiaitauksen teknisiä ominaisuuksia koskevia määräyksiä.

d) Villisikojen ruokinta metsästyksen houkuttelutarkoituksessa

Työryhmän ehdotuksena on, että ruokinta on toteutettava siten, että villisikaa ei tarkoituksella ruokita riistanhoidollisessa mielessä, vaan pelkästään houkuttelutarkoituksessa ja metsästyksen helpottamiseksi. Metsästysseurat voivat antaa asiasta tarkempia ohjeita. Peurojen ruokinnan ei tule vahvistaa villisikakantaa. Peurojen ruokinnassa voi käyttää esimerkiksi rehuheinää, joka ei maistu villisioille. Lisäksi ruokintalaitteella on merkitystä. Villisian houkuttelu-ruokinnassa tulee kiinnittää huomiota rehun alkuperään. Ruokavirasto suosittelee välttämään rehujen tuontia afrikkalaisen sikaruton esiintymisalueilta. Villisikojen ruokkiminen ruokajätteillä ja biojätteillä on kielletty (laki eläimistä saatavista sivutuotteista 2015/517, 7 §). Biojätteillä tarkoitetaan jäteastiaan laitettua ruokajätettä. Suunnitteilla olevat villisian ruokintapaikat tulisi kohdentaa siten, että etäisyys sikalaan olisi mahdollisimman suuri (alueelliset olosuhteet huomioon ottaen vähintään 3 km). Metsästysseurojen olisi tärkeää pitää kirjaa alueensa ruokintapaikoista, jotta mahdollisessa ASF tautitapauksessa saadaan viipymättä tieto alueen ruokintapaikkojen määrästä ja sijainnista.

Toimenpide-ehdotukset

- Villisikoja ruokitaan vain houkuttelutarkoituksessa metsästyksen helpottamiseksi, ei kannan vahvistamiseksi.
- Metsästysseurat pitävät kirjaa alueensa ruokintapaikoista.
- Ruokintapaikkojen yhteydessä suositellaan riistakameroiden käyttöä kannan arvioimisen tarkentamiseksi ja metsästyksen tehostamiseksi.
- Villisikojen ruokintapaikkoja ei sijoiteta tuotantosikaloiden läheisyyteen, etäisyyden tulee olla vähintään 3 km olosuhteet huomioon ottaen.

e) Alueellisten riistaneuvostojen ja yksittäisten metsästysseurojen roolit villisikakannan hallinnassa

Metsästyskulttuurit sekä maantieteelliset ja maataloudelliset olosuhteet vaihtelevat Suomessa runsaasti. Tämän vuoksi alueellisilla riistaneuvostoilla on tärkeä rooli alueensa villisikakannan hallinnassa. Metsästäjien ja maatalouden tuottajien edustajilta tarvitaan yhteistyötä ja yhteisymmärrystä. Villisikaa on aluetasolla tarkasteltava perustellusti kaikista näkökulmista.

Jokaiselle Suomen riistakeskuksen toiminta-alueelle on nimitetty alueellinen riistaneuvosto. Se on aluetason strateginen toimielin, joka tukee riistapolitiikkaa ja osallistuu riistapolitiikan valmisteluun. Alueellisten riistaneuvostojen tehtävistä säädetään riistahallintolaissa ja -asetuksessa. Alueelliset riistaneuvostot lisäävät riistatalouteen liittyvää avointa ja vuorovaikutteista sidosryhmäyhteistyötä sekä pyrkivät toiminnallaan edistämään erilaisten intressien yhteensovittamista. Alueellisessa riistaneuvostossa on enintään kymmenen jäsentä, joista kuusi edustaa alueen riistanhoitoyhdistyksiä. Lisäksi alueellisessa riistaneuvostossa on edustajat maakuntaliitosta, ELY-keskuksesta, metsäkeskuksesta sekä alueellisesti merkityksellisestä maanomistajajärjestöstä.

Villisikakannan hallinta käytännössä edellyttää metsästäjiltä yhteistyötä riittävän laajalla maantieteellisellä alueella. Tämän vuoksi metsästysseurojen on pyrittävä yhteistyöhön villisian käytännön metsästyksessä ja kannanarviointien toteuttamisessa. Metsästyksen yhteydessä villisikojen liikehdinnän seuranta vaikeutuu, jos metsästysseurat eivät ole aktiivisesti yhteydessä naapuriseurojensa kanssa.

Toimenpide-ehdotukset

- Alueelliset riistaneuvostot seuraavat alueensa villisikakannan tilannetta ja kaatojen määriä sekä lisäävät yhteistyötä kannan hallinnassa metsästäjien, maanomistajien, elinkeinonharjoittajien ja vahingonkarsijöiden välillä.

f) Villisikatutkimus

Villisikaan liittyvää tutkimusta on maailman laajuisesti runsaasti, mutta se kohdistuu pääasiallisesti eteläiseen Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin. Suomessa villisika elää levinneisyysalueensa pohjoisella äärirajalla ja sen ekologia voi osin poiketa eteläisistä lajikumppaneistaan. Tutkimustietoa suomalaisesta villisikasta tarvitaan erityisesti kannan koon arviointiin sekä lisääntyvyyden, levittäytymisen ja riskien (ml. eläintaudit kuten ASF, zoonoosit, maatalousvahingot ja biodiversiteettivaikutukset) seurantaan ja villisikakannan vaikutusten hallintaan. Edellisen villisikamietinnön valmistumisen jälkeen villisian kannanarvioinnin ohella myös villisikatutkimus on aloitettu Suomessa.

MMM myönsi Lukelle kolmivuotisen (2020–2022) rahoituksen villisikojen liikkumisen ja elinympäristönkäytön selvittämiseen pantaseurannalla. Hankkeen tavoitteena oli tuottaa tutkimustietoa suomalaisen villisian levittäytymisestä, liikkumisesta ja elinympäristön valinnasta sekä niihin vaikuttavista tekijöistä. Hanke oli ensimmäinen laatuaan Suomessa. Luke kehitti villisian elävänä pyyntiä loukuilla ja telemetriaseurantaa niin pannoilla kuin muilla vaihtoehtoisilla seurantalaitteilla. Hanke toteutettiin läheisessä yhteistyössä paikallisten metsästäjien ja maanomistajien kanssa. Luke selvitti vuosina 2022–2023, yhteistyössä Ruokaviraston kanssa, villisikakannan geneettistä rakennetta metsästysnäytteiden perusteella. Tutkimuksen alustavat analyysit valmistuivat syksyllä 2023. Makera-rahoituksen turvin villisian maatalousvaikutuksista on valmistumassa julkaisu, jossa arvioidaan ensimmäistä kertaa villisian aiheuttamia maatalousvahinkoja ja viljelijöiden asenteita villisikaan. Viimeistelyvaiheessa on myös artikkeli, jossa arvioidaan metsäkanalintujen pesiin kohdistuvaa saalistuspainetta ja yhtenä tarkasteltavana saalistajana on villisika. Lisäksi villisikojen ja muiden nisäkkäiden rajanylitysaktiivisuutta on selvitetty riistakameroin yhteistyössä rajavartiolaitoksen kanssa.

Eritasoisessa seurannassa (panta, pieni seurantalaite tai muovimerkki) oli yhteensä 108 villisikaa (aikuisia 21 ja nuoria 87), pääasiallisesti Kaakkois-Suomen alueella. Pannoitettujen villisikojen (N=17) liikkumiseen perustuva tutkimus kuvaa ensimmäistä kertaa Suomen villisikojen liikkumista ja elinpiirejä. Keskeisiä havaintoja on suomalaisten villisikojen elinpiirien suuruus, joka on 1,5–8 kertainen verrattuna eteläeurooppalaisiin ja yhdysvaltalaisiin tutkimuksiin. Urosten kokonaiselinpiirit ovat mittaustavasta riippuen keskimäärin 49 km² (KDE95) ja 122 km² (MCP) välillä. Paikannusten tiheyteen perustuva 95

% Kernel Density Estimation (KDE95) ja uloimmat paikannuspisteet huomioiva Minimum Convex Polygon (MCP). Naarilla elinpiirit ovat lähes puolta pienemmät (23 km² ja 63 km²). Ydinalueet, jossa eläimet viettävät valtaosan ajastaan, oli naarilla keskimäärin 6 km² ja uroksilla 10 km². Raja-alueella elinpiirien ydinalueet sijoittuivat Venäjän puolelle. Villisian liikkumisen ohjautumisessa korostuvat ihmislähtöiset ravintokohteet (ruokinnat, rajan rekkaparkit, pellot), jotka lisäävät osaltaan tautiriskejä. Luminen talvi rajoittaa sikojen liikkumista, ja kulkeminen keskittyy silloin pääosin suoriin siirtymiin päivä-makuulta ruokintapaikoille. Laajoista elinpiireistä huolimatta aikuiset villisiat ovat varsin paikkauskollisia. Tarkempi, elinympäristöjen käyttöä selvittävä analyysi kerätystä panta-aineistosta on alkamassa 2024.

Nuoret villisiat liikkuvat enemmän. Porsaiden levittäytyminen alkaa tyypillisesti seuraavan vuoden keväällä touko-kesäkuussa. Merkittyjen nuorten siirtymiä havaittiin useiden kymmenien kilometrien päähän raja-alueelta sekä itään että länteen. Toistaiseksi pisin siirtyminen on runsaat 160 kilometriä linnuntietä, kun Ylämaalla Etelä-Karjalassa vuonna 2021 porsaana korvamerkityt kaksi villisikaa ammuttiin puolitoista vuotta myöhemmin Ahvensalmella Etelä-Savossa. Nuoria ei voi kasvupyrähdysten takia pannoittaa ja myös aikuisten pannoissa on haasteita painon suuresta vuodenaikaisvaihtelusta johtuen. Sen takia hankkeessa on kehitetty myös korvaan kiinnitettäviä ja karvaan liimattavia pieniä seurantalaitteita. Pelkästään merkkamalla porsaita korvamärkeillä saataisiin arvokasta tietoa. Merkkien ja pienten korvalaitteiden kiinnittäminen porsaisiin ja nuoriin sikoihin onnistuu loukuista myös ilman nukutusta.

Villisikojen aiheuttamista vahingoista sen keskeisimmillä levinneisyysalueilla itäisessä Suomessa on tuotettu ensimmäinen kyselytutkimukseen perustuva arvio. Viljelijäkohtaiset vuosivahingot vaihtelevat 0,50–5 320 euron välillä (mediaani 224 euroa) ja kansallisella tasolla kokonaisvahingot ovat vuositasolla (kyselyn harhatekijät huomioiden) enintään 990 000 euroa. Toistaiseksi vahingot ovat olleet pieniä (esim. suhteessa hirvieläinvahinkoihin), mutta tutkimus luo lähtötalanteen vertailulle vahinkotilanteen kehittymisestä Suomessa. Laajasti hyväksytyjen kannanhoitotavoitteiden kehittämisen haasteena on, että sekä metsästäjien että viljelijäyhteisön keskuudessa suhtautuminen villisikaan vaihtelee. Villisikaan suhtaudutaan neutraalisti, eli ei ole selkeää näkemystä villisioista, negatiivisena, jolloin villisikaa pidetään huolestuttavana tuholaisena tai positiivisena, jolloin villisikaa pidetään arvokkaana riistalajina.

Alustavat analyysit pesäpredaatiosta viittaavat siihen, ettei villisialla ole nykyisellä tiheydellä huomattavaa merkitystä riistalintujen pesien saalistajana. Päinvastoin tulokset viittaavat siihen, että supikoiria on vähemmän tiheimmillä villisika-alueilla, joko erilaisen maisemanrakenteen tai sikojen pelotevaikutuksen vuoksi. Villisika-alueilla maassa pesivien lintujen saalistuspaine voi myös vähentyä, koska villisian läsnäolo voi karkottaa muita petoja ja siten vähentää pesiin kohdistuvaa saalistusta.

Toimenpide-ehdotukset

- Erityisesti nuorten villisikojen levittäytymistä sekä ruokintojen merkitystä villisikojen liikkumiseen ja selviytymiseen selvitettävä.
- Pannalle vaihtoehtoisten seurantamenetelmien ja sikojen käsittelyn kehittäminen.
- Villisikatutkimuksen jatkuvuuden turvaaminen eri rahoituslähteiden kautta.

g) Villisikatyöryhmän jatkaminen

Työryhmä esittää, että Suomen villisikakannan koon seuranta tulee jatkaa laajemmalla pohjalta. Nyt annettuja ehdotuksia tulee arvioida uudelleen muuttaman vuoden kuluttua mahdollisen saadun lisätiedon tai lainsäädäntömuutosten valossa.

Toimenpide-ehdotukset

- Villisikakannan koon muutosten ja työryhmän ehdotusten toteutumisen seuranta jatketaan vuosittain kokoontuvan viranomaisten, metsästäjä- ja tuottajajärjestöjen sekä elinkeinojen edustajien muodostamassa yhteistyöryhmässä.
- Valtakunnallinen riistaneuvosto käsittelee villisikakannan tilannetta vuosittain.

3.2 ASF-riskitekijöiden kontrolli

a) ASF-tautitilanteen seuranta ulkomailla ja kotimaassa

Afrikkalainen sikarutto on lakisääteisesti vastustettava ns. a-luokan eläintauti kaikissa sikaeläimissä niin Suomessa kuin EU:ssa. Jos toimija tai lemmikkieläinten pitäjä epäilee tai toteaa eläimellä olevan luetteloitu tai uusi tauti taikka muu torjuttava tai valvottava eläintauti, hänen on eläintutilain 19 §:n perusteella ilmoitettava asiasta kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle. Sama ilmoitusvelvollisuus on muulla luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, joka osallistuu eläimen tutkimiseen, hoitoon, käsittelyyn, kuljetukseen, lopetukseen, teurastukseen, metsästykseseen, pyyntiin tai tarkkailuun. Maastosta kuolleena löydetty villisika tai metsästetty villisika, jolla on ollut sairauden oireita, voidaan luokitella afrikkalaisen sikaruton epäilyksi, ja epäilystä tulee ilmoittaa viipymättä kunnaneläinlääkärille tai läänineläinlääkärille.

Afrikkalaisen sikaruton seurannan varalta on välttämätöntä, että Suomessa metsästetyistä villisioista lähetetään edelleen riittävästi näytteitä Ruokavirastoon. On sekä Suomen sikatalouden että metsästäjien etu, että Suomeen mahdollisesti tuleva ASF-tartunta havaitaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja saadaan hävitettyä tehokkaasti. Toivottavaa olisi, että metsästäjäjärjestöjen ja riistakeskuksen edustajat veisivät kentälle viestiä näytteiden lähettämisen tärkeydestä. Näytteistä maksetut palkkiot on havaittu hyväksi keinoksi lisätä näytteiden lähettämistä, joten työryhmä suosittaa, että palkkioita maksetaan jatkossakin. Suomen Sikayrittäjät ry maksaa toiminta-avustusta metsästysseuroille afrikkalaisen sikaruton torjumiseksi. Ruokavirasto maksaa metsästäjille näytepalkkiota metsästetyistä villisioista ja ilmoituspalkkiota kuolleena löydettyjen luonnonvaraisten villisikojen löytäjälle, kun löydöstä on ilmoitettu kunnan- tai läänineläinlääkärille.

ASF ei osoita laantumisen merkkejä ulkomailla, joten yhteistyötä ja viestintää myös ulkomaalaisten toimijoiden kanssa tulee jatkaa ja tarvittaessa tehostaa.

Toimenpide-ehdotukset

- Kaikkien maastossa liikkujien tulisi ilmoittaa viipymättä kunnaneläinlääkärille tai läänineläinlääkärille kuolleena tai loukkaantuneena löytämistään villisioista. Metsästäjien tulisi ilmoittaa sellaisista metsästetyistä villisioista, joilla on ollut sairauden oireita. Asia tulee sisällyttää eri toimijoiden viestintään.
- Metsästäjiä kannustetaan lähettämään villisioista näytteitä Ruokavirastoon. Näytteistä maksetut palkkiot ja toiminta-avustukset on havaittu hyväksi keinoksi lisätä näytteiden lähettämistä, joten työryhmä suosittaa palkkioiden maksamista myös jatkossa.
- Metsästäjäjärjestöt ja Suomen riistakeskus tiedottavat metsästäjille näytteiden lähettämisen tärkeydestä.

b) Villisian metsästäjille ja metsästysmatkojen järjestäjille suunnattu viestintä ja metsästäjien toimenpiteet ASF-riskin minimoimiseksi

Ruokaviraston vuonna 2017 päivitetyn riskiprofiilin mukaan matkailu on todennäköisin maahantuloreitti ASF:n kohdalla Suomessa. Afrikkalaisen sikaruton levittyä Baltian ja Ruotsin alueelle on tilanne merkittävästi muuttunut ja vaikuttanut villisian rooliin mahdollisena tartunnan levittäjänä. Nykytiedon valossa metsästysmatkailu Baltian maihin ja Ruotsiin niille alueille, joilla afrikkalaista sikaruttoa on tavattu luonnonvaraisessa villisikakannassa sekä muihin maihin, joissa esiintyy afrikkalaista sikaruttoa, muodostaa suuren riskitekijän, sillä virus voi kulkea lihan ja metsästysvarusteiden mukana pitkiä aikoja elinkelpoisena ja tartuttavana. Ruokavirasto suosittelee, että metsästysmatkoja ei lainkaan tehtäisi afrikkalaisen sikaruton esiintymisalueille. Myös matkailijoiden

tuomat elintarvikkeet voivat levittää tartuntaa villisikoihin Suomessa. Suomen lähialueilla Virossa, Ruotsissa ja Venäjällä villisioissa todettu afrikkalainen sikarutto ja Suomen villisikakannan kasvu viime vuosikymmeninä ovat kuitenkin nostaneet myös luonnonvaraisen villisian potentiaaliseksi riskitekijäksi taudin Suomeen saapumiselle ja sille, että tauti asettuu Suomeen. Villisian metsästyksen sekä kotimaassa että ulkomailla pätevät samat perusteet, joilla ASF:n uhka voidaan minimoida.

Kotimaassa ja ulkomailla villisian metsästyksessä käytettävien varusteiden puhdistuksesta ja desinfiomisesta tulee huolehtia. Varusteet tulisi puhdistaa ja desinfioida jokaisen ulkomaille suuntautuneen metsästysmatkan jälkeen. Kotimaassa metsästäessä varusteet tulisi puhdistaa ainakin silloin, kun on ollut kontaktissa kuolleena löydettyyn tai sairaalta vaikuttaneeseen luonnonvaraiseen villisikaan. Ruokavirasto on valmistellut ohjeita puhdistuksen ja desinfiointin käytännön toteutukseen. Ohjeistus löytyy Ruokaviraston verkkosivuilta⁶. Ulkomailla käydessä tulee huomioida maahan tuotavien elintarvikkeiden tai tuotteiden (muun muassa metsästystrofeet, villisikatuotteet, villisikojen ruhot) mukana mahdollisesti leviävä tartunta. Niiden tuonti käsittelemättöminä taudin vuoksi asetetuilta rajoitusalueilta ei ole sen vuoksi lainkaan sallittua. Tiedot voimassa olevista tuontirajoituksista löytyvät Euroopan komission suojapäätöksistä⁷. Ruokavirasto suosittelee, että metsästettyjen villisikojen lihaa ei pitäisi tuoda myöskään rajoitusalueen ulkopuolelta niistä EU-jäsenmaista, joissa afrikkalaista sikaruttoa on todettu. Ruokaviraston verkkosivuilta löytyy lihan ja lihavalmisteen tuontiehto⁸. Kotimaan villisikojen metsästyksen liittyä läheisesti yhteistyö metsästäjien ja tuottajien välillä. Metsästäjien on oltava lisäksi tietoisia ASF-viruksen perusominaisuuksista, ennen kaikkea siitä, kuinka virus leviää, oikeista toimintatavoista. Bioturvaohjeiden noudattaminen on tärkeää. Tämä koskee niin kotimaan metsästäjiä kuin metsästysmatkailijotakin.

---

⁶ Metsästäjille afrikkalaisesta sikarutosta - Ruokavirasto

⁷ <http://www.mmm.fi/fi/index/lainsaadanto/elainlaakintolainsaadanto/suojapaatokset.html>

⁸ Metsästäjille afrikkalaisesta sikarutosta - Ruokavirasto

Toimenpide-ehdotukset

- Tiedotetaan villisian metsästäjille ja matkanjärjestäjille, että virus säilyy tartuntakykyisenä luonnossa raadoissa sekä likaantuneissa varusteissa.
- Villisian metsästyksessä käytetyt varusteet puhdistetaan ja desinfioidaan aina ulkomaille suuntautuneiden metsästysmatkojen jälkeen ja silloin jos metsästäjä on kotimaassa ollut kontaktissa kuolleena löytyneeseen villisikaan tai metsästettyyn villisikaan, jolla on ollut sairauden oireita. Myös villisian kanssa kosketuksiin joutuneen koiran ja sen varusteiden puhdistuksesta ja desinfiointista on huolehdittava. Tarkemmat ohjeet löytyvät Ruokaviraston verkkosivuilta.
- Metsästäjien ei pidä tuoda villisian lihaa EU-jäsenmaista, joissa esiintyy afrikkalaista sikaruttoa tai muuta helposti leviävää sikoihin tarttuvaa eläintautia, vaikka tuonti säädösten mukaan onkin sallittua kyseisistä maista rajoitusvyöhykkeiden ulkopuolelta. EU:n ulkopuolisista maista tuonti ei ole lainkaan sallittua.

c) Tuottajien ja metsästäjien välinen yhteistyö

Tuottajien ja metsästäjien on tärkeää tehdä alueellista yhteistyötä. Suunnitellessa olevat villisian houkutteluruokintapaikat tulisi kohdentaa siten, että etäisyys sikalaan olisi vähintään 3 kilometriä. Metsästäjien tulee tietää lähialueen sikaloiden sijainti ja ottaa tuottajien toivomukset huomioon metsästystä suunnitellessaan. Vastavuoroisesti tuottajilta toivotaan avoimuutta villisikaan liittyvissä asioissa, kuten havainnoista tiedottamisessa. Villisikakannan hallinta edellyttää avointa toimintaa hyvässä yhteisymmärryksessä alueellisten sidosryhmien välillä. Tähän liittyvät metsästysseuran jäsenet, maanomistajat ja muut kyläyhteisön jäsenet.

Toimenpide-ehdotukset

- Metsästysseurat huomioivat lähialueiden sikaloiden sijainnit ja toivomukset metsästyksen suunnittelussa.
- Ruokintapaikat tulisi kohdentaa siten, että etäisyys sikalaan olisi vähintään 3 kilometriä, alueelliset olosuhteet huomioon ottaen.

3.3 Toiminta poikkeustilanteissa

Afrikkalainen sikarutto on lakisääteisesti vastustettava asetuksen (EU) 2016/429 (eläinterveys säännösten) mukainen a-luokan eläintauti. Sen

vastustuksesta säädetään tarkemmin komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2020/687 (tiettyjen luetteloitujen tautien ehkäisy ja torjunta) ja komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2023/594 (ASF-asetus). Suomessa eläintautilaki 76/2021 säättää toimivaltaisista viranomaisista ja niiden tehtävistä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 628/2023 säädetään yksityiskohtaisemmin a-luokan eläintautien vastustamisesta. Asetuksessa keskitytään erityisesti ASF:n vuoksi perustettavan tartuntavyöhykkeen kieltoihin, ehtoihin, rajoituksiin ja toimenpiteisiin. Ruokavirasto on tämän päivytyksen kirjoittamisen hetkellä viimeistelemässä edellä mainittujen perusteella afrikkalaisen sikaruton vastustamisen toimintaohjeistoa tilanteessa, jos afrikkalaista sikaruttoa todettaisiin luonnonvaraisessa villisiassa Suomessa. Lainsäädäntö antaa viranomaisille varsin suuret toimintavaltuudet ja säädetyt toimintaprosessit, jos afrikkalaista sikaruttoa todetaan Suomessa.

Niissä EU:n jäsenmaissa, joissa afrikkalaista sikaruttoa on todettu, on EU-lainsäädäntöön perustuen lisäksi perustettu eritasoisia rajoitusvyöhykkeitä. Rajoitusvyöhykkeillä säädetyt toimenpiteet ja rajoitukset riippuvat siitä, onko alueella todettu ASF:ää pelkästään luonnonvaraisissa villisioissa vai myös tuotantosikaloissa.

Käytännössä, jos afrikkalainen sikarutto todetaan Suomessa luonnonvaraisessa villisiassa, perustaa Ruokavirasto alueelle tartuntavyöhykkeen. Vyöhykkeellä joudutaan rajoittamaan metsästystä. Villisikojen liikkumista ja tartunnan leviämistä villisikojen mukana tulee pyrkiä vähentämään, ja kaikki metsästys tullaan tartuntavyöhykkeellä todennäköisesti kieltämään. Myös muiden lajien ampumalla metsästäminen alueella voi lisätä villisikojen liikkumista. Siten mahdolliset metsästysrajoitukset saatetaan asettaa niin, että ne vaikuttavat myös muiden riistaeläinten kantoihin. Lisäksi voidaan suositella tai ohjeistaa välttämään muutakin maastossa tapahtuvaa toimintaa alueella.

Metsästyslain 19 §:ssä säädetään, että maa- ja metsätalousministeriö voi päättää, että eläintautien ehkäisemiseksi määrättyä riistaeläintä saa metsästä tietyllä alueella määrätynä aikana ilman alueeseen kohdistuvaa metsästysoikeutta. Pykälän käyttöön ottaminen voi olla perusteltua, jos ASF todetaan suomalaisissa villisioissa. Tällöin on varmistuttava, että metsästyksen osallistuvilla on riittävä tietotaso villisian metsästyksestä, ASF-viruksen ominaisuuksista ja riittävästä pesu- ja desinfiointitoimista.

Taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen (EU) 2020/687 65 artiklan mukaan toimivaltainen viranomainen (Suomessa Ruokavirasto) voi tartuntavyöhykkeellä, joka perustetaan luonnonvaraisissa eläimissä esiintyvän taudin vuoksi, muun ohella asettaa metsästystä koskevia rajoituksia. Toimenpiteiden suunnittelua varten olisi olemassa

delegoidun asetuksen 66 artiklassa ja eläintautilain 74 §:ssä tarkoitettu toiminnallinen asiantuntijaryhmä, jossa olisi myös riistahallinnon ja metsästäjien edustus.

Jokaisesta tartuntavyöhykkeellä kuolleena löydetyistä tai metsästetyistä villisiasta tulee ilmoittaa siihen aluehallintovirastoon, jonka toimialueelta villisika on metsästetty. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen a-luokan eläintautien vastustamisesta (628/2023) mukaan aluehallintovirasto huolehtii, että kaikki villisiat tutkitaan ja niistä otetaan näytteitä afrikkalaisen sikaruton varalta.

a) Viestintä

Ruokavirasto toimii suunnitelman ”Toimintasuunnitelma afrikkalainen sikaruton (ASF) hävittämiseksi luonnonvaraisista villisioista” mukaisesti. Ruokavirasto informoi tarvittavia viranomaisia, kuten aluehallintovirastoa. Viestinnässä sovelletaan Ruokaviraston ohjetta ”Viestintä eläintaudista johtuvassa erityistilanteessa”. Ruokavirasto julkaisee epäilystä tiedotteen tai tiedottaa asiasta internetsivujensa välityksellä. Aluehallintovirasto ja Ruokavirasto tiedottavat lisäksi sidosryhmiä ja alueella olevia metsästäjiä ja sikojen pitäjiä tautiepäilyistä ja suositelluista varotoimista tartunnan ehkäisemiseksi ja leviämisen estämiseksi. Lisäksi metsästäjiä ja muita kansalaisia tiedotetaan erikseen metsästyksen, ilmoittamiseen ja tautisuojaustoimiin liittyvistä asioista.

b) Asiantuntijaryhmä

Kun afrikkalaisen sikaruton ensimmäinen tapaus luonnonvaraisissa villisioissa on varmistunut, Ruokavirasto kutsuu kokoon muun muassa eläinlääkäreistä, metsästäjistä ja biologeista muodostuvan lainsäädännön edellyttämän kansallisen asiantuntijatyöryhmän. Asiantuntijatyöryhmän tehtävänä on avustaa Ruokavirastoa esimerkiksi epidemiologisen tilanteen selvittämisessä, tartunta-alueen määrittämisessä sekä sovellettavien taudinhävitämissämenpiteiden suunnittelemisessa (2016/429 art. 43 ja 2020/687 art. 66).

c) Tartuntavyöhyke

Tartuntavyöhykkeen perustaminen

Ruokavirasto tekee eläintautilain 26 §:n nojalla päätöksen tartuntavyöhykkeen perustamisesta taudin esiintymispaikan ympärillä olevalle alueelle. Rajoitusvyöhyke voidaan perustaa myös maan rajojen ulkopuolella todetun helposti leviävän eläintaudin taudinpurkauksen yhteydessä.

Rajoitusvyöhykkeen rajoja määritettäessä on otettava huomioon maantieteelliset, hallinnolliset, ekologiset ja epidemiologiset tekijät sekä valvontamahdollisuudet. Ruokavirasto lakkauttaa tartuntavyöhykkeen, kun sen perustamiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole.

Toimenpiteitä tartuntavyöhykkeellä

Toimenpiteet ja rajoitukset tartuntavyöhykkeellä on kuvattu tarkemmin Ruokaviraston ohjeessa ”Toimintasuunnitelma afrikkalaisen sikaruton (ASF) hävittämiseksi luonnonvaraisista villisioista, luonnonvaraisiin villisikoihin ja niiden ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet”. Ne perustuvat maa- ja metsätalousministeriön asetukseen 628/2023. Ruokavirasto kieltää tartuntavyöhykkeellä kaiken metsästyksen alkuvaiheessa. Aluehallintovirasto järjestää kuolleiden villisikojen raatojen etsinnän, näytteenoton ja hävittämisen tartuntavyöhykkeellä. Tässä aluehallintoviraston on tarkoitus hyödyntää sellaisia metsästyssseuroja ja metsästäjiä, jotka ovat ilmoittaneet olevansa kiinnostuneita avustamaan raatojen etsimisessä. Villisian raatojen tehokas etsiminen on edellytyksenä epidemian saamiseksi nopeasti hallintaan ja tappioiden vähentämiseksi. Tämä onnistuu vain, jos viranomaiset maksavat etsijöille riittävää korvausta. Korvaukset voitaisiin maksaa Ruokaviraston käyttöön siirretystä eläinlääkintähuoltomäärärahasta, kunhan valtion talousarviossa varataan siihen riittävästi rahaa. Myöhemmässä vaiheessa aluehallintovirasto voi sallia villisikojen metsästyksen nimetyille henkilöille ja aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri tarkastaa kaikki vyöhykkeellä ammutut ja kuolleena löydetty villisiat ja toimittaa niistä afrikkalaisen sikaruton varalta näytteet tutkittaviksi Ruokavirastoon. Raadot säilytetään ja hävitetään kunnaneläinlääkäriin valvonnassa. Toimenpiteet perustuvat lainsäädäntöön ja Ruokaviraston toimintasuunnitelmaan.

Kun tartuntavyöhyke on ollut voimassa muutaman kuukauden, perustaa komissio Suomen eläinterveysviranomaisten esityksestä sitä vastaavan rajoitusvyöhykkeen II, jolla on voimassa vastaavat rajoitukset kuin Ruokaviraston perustamalla tartuntavyöhykkeellä. Rajoitusvyöhyke II:n ympärille komissio perustaa rajoitusvyöhyke I:n.

Sikojen ja niistä saatujen tuotteiden siirtäminen tartuntavyöhykkeen ulkopuolelle on kielletty. Kieltoa ei uloteta koskemaan sellaisia eriä, jotka täyttävät asetuksessa 628/2023 säädetyt ehdot. Kaikki tartuntavyöhykkeellä ammutut, muutoin lopetetut ja kuolleena löydetty luonnonvaraiset villisiat hävitetään tavalla, josta ei aiheudu ASF:n leviämisen vaaraa.

Tartuntavyöhykkeen peruuttaminen ja siitä tiedottaminen

Tartuntavyöhykkeen ja myöhemmin rajoitusvyöhykkeen toimenpiteitä on sovellettava vähintään 12 kuukauden ajan siitä, kun viimeinen afrikkalaisen sikaruton tapaus on todettu luonnonvaraisissa villisioissa. Ruokavirasto peruuttaa tartuntavyöhykkeen ja jos kyseessä on rajoitusvyöhyke, komissio peruuttaa sen Suomen eläinterveysviranomaisten esityksestä. Aluehallintovirasto informoi vyöhykkeen peruuttamisesta kaikkia alueen sikojen pitopaikkoja erikseen sekä metsästäjiä ja kansalaisia yleisesti tiedotusvälineiden ja kunnan ilmoitustaulujen avulla.

Lähteet

- Danilov, P.I. & Panchenko, D.V. 2012. Expansion and some ecological features of the wild boar beyond the northern boundary of its historical range in European Russia. *Russian Journal of Ecology* 43: 45.
<https://doi.org/10.1134/S1067413612010043>
- Erkinaro, E., Heikura, K., Lindgren, E., Pulliainen, E. & Sulkava, S. 1982. Occurrence and spread of the wild boar (*Sus scrofa* L.) in Eastern Fennoscandia. – *Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica* 58(2): 39–47.
- Kukko, T., Pellikka, J & J. Pusenius. 2018. Miten arvioida suomalaisen villisikakannan kokoa? *Suomen Riista* 64: 53–70.
- Malmsten, A., Jansson, G., Lundeheim, N. & Dalin, A.-M. 2017. The reproductive pattern and potential of free ranging female wild boars (*Sus scrofa*) in Sweden. *Acta Veterinaria Scandinavica* 59, 52.
- Markov, N., Pankova, N. & Morelle, K. 2019. Where winter rules: Modeling wild boar distribution in its north-eastern range. *Science of The Total Environment* 687: 1055–1064.
- Markov, N., Economov, A., Hjeljord, O., Rolandsen, C.M., Bergqvist, G., Danilov, P., Dolinin, V., Kambalin, V., Kondratov, A., Krasnoshapka, N., Kunnasranta, M., et al. 2022. The wild boar *Sus scrofa* in northern Eurasia: A review of range expansion history, current distribution, factors affecting the northern distributional limit, and management strategies. *Mammal Review*, 52(4): 519-537.
- Miettinen, E., Pellikka, J., Kunnasranta M. & Huitu O. 2023a. Agricultural damage following the recent expansion of wild boar (*Sus scrofa*) – farmer perceptions and preconditions. *Arvioitava oleva käsikirjoitus*.
- Miettinen, E., Melin, M., Holmala, K., Meller, A., Väänänen, V.M., Huitu, O. & Kunnasranta, M. 2023b. Home ranges and movement patterns of wild boars (*Sus scrofa*) at the northern edge of the species' distribution range. *Mammal Research* 1-13.
- Oja, R., Kaasik, A. & Valdmann, H. 2014. Winter severity or supplementary feeding – which matters more for wild boar? *Acta Theriologica* 59: 553–559.

Pusenius, J., Kukko, T., Tykkyläinen, R. & Wallen, M. 2017. Hirvikannan koko ja vasatuotto. Teoksessa: Helle, P. (toim.). Riistakannat 2016. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 41/2017. Luonnonvarakeskus. s. 7–13.

Royle, J. A. & Kéry, M. 2007. A Bayesian state-space formulation of dynamic occupancy models. *Ecology* 88(7): 1813–1823.

Ruha, L. & Kunnasranta, M. 2021. Suomen villisikakanta tammikuussa 2021. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 21/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 16 s.

Ukkonen, P., Mannermaa, K. & Nummi, P. 2014. New evidence of the presence of wild boar (*Sus scrofa*) in Finland during Early Holocene. Dispersal restricted by snow and hunting? *The Holocene*. Online. DOI: 10.1177/0959683614557575